

Düşünce Dil ve Öğrenme Üzerine

Yrd. Doç. Dr. Meltem Eryılmaz

Atılım Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi

Bilgisayar Mühendisliği

Düşünmek için var olmanın gerekliliğini vurgulayan Fransız filozof Descartes' a (1596-1650) ait «*Düşünüyorum öyleyse varım.*» sözü, felsefe tarihinin en ünlü sözlerinden birisi. Bu sözün altında insanın kendi varlığını düşünce yoluyla anlaması gerçeği yatar. Kişi yaşamı boyunca diğer insanlar ve çevre ile sürekli bir etkileşim halindedir. Öğrenmenin oluşması için de yaşantı gerekmektedir. Bilim insanları, araştırmacılar yüzyıllardır öğrenmenin nasıl gerçekleştiğine dair sürekli kafa yormakta, günümüzde bile hala daha etkili, daha kalıcı nasıl öğrenebiliriz sorularına cevap aranmaktadır. Elbette öğrenmeye dair pek çok kuram, yaklaşım vardır. Hepsinin ortak noktaları olabildiği gibi, birbirleri ile çelişen yönleri de vardır. Öğrenmeye dair yaklaşımlar aynı kalmasa da nesilden nesile şekil değiştirmekte, çağın getirdiği yeniliklere uyum sağlamaktadırlar.

L. S. VYGOTSKY

Bu yazıda özellikle eğitimde bireysel farklılıkların önemini vurgulandığı günümüzde, öğrenmede bireysel özellikler ve farklılıkların dikkate alınması gerektiğini savunan ve bunu öngören Rus psikolog Vygotsky'den bahsetmek istiyorum. 1896-1934 yılları arasında yaşamış olan Vygotsky, dilin öğrenme üzerindeki etkilerini vurguladığı *Düşünce ve Dil* adlı eserinde, kişinin bilişsel gelişiminin, öğrendiği dil ve çevresi ile olan sosyal etkileşime bağlı olduğunu söyler. O'na göre tüm kişisel psikolojik süreçler, çocuk ve yetişkinler arasında oluşan etkileşimle başlar. Dil,

bu etkileşimin en önemli aracıdır. Dil ile düşünce arasında kuvvetli bir bağ vardır. Dil olmadan düşünce somutlaşamaz. Vygotsky'ye göre; insanoğlu başlangıçta toplumsal, daha sonra bireyseldir. Dil ve kültürel semboller insanlar arasındaki etkileşim için birer araçtır. Vygotsky'nin çocukların kültürel gelişim sürecinde dili içselleştirmesi yollarını izah eden işaretler teorisi (the theory of signs) çalışmaları özellikle Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra kurulan Rus eğitim sisteminde önemli rol oynamıştır. Vygotsky'nin bilişsel gelişim yaklaşımlarına en önemli katkısı, gelişimin ve öğrenmenin sosyokültürel yönünü vurgulamasıdır.

O'na göre içinde yaşanılan sosyal çevre kazanılan becerilerin, düşüncelerin ve öğrenmenin kaynağıdır. Vygotsky'nin bu yaklaşımı bilişsel gelişimin ve öğrenme psikolojisinin en önemli temsilcilerinden Piaget ile çelişir. Çünkü Piaget bilişsel gelişimi biyolojik ilkelere göre açıklamıştır. Piaget'e göre sosyal çevre, çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişiminde ana etken değildir, bütün insanlar aynı dönemlerden aynı sırayla geçer. Çocuk zihinsel gelişimi çoğunlukla kendi başına gerçekleştirir. Halbuki bilişsel gelişimi genetik ve psikolojik dinamikler ile açıklayan kuramcılar aksine Vygotsky, bütün çocukların bütün kültürlerde aynı şekillerde bilişsel gelişim gösteremeyeceklerini savunmaktadır. Çünkü her bireyin düşünme ve problem çözme yeteneği için görmüş olduğu etkileşim birbirinden farklıdır. Vygotsky öğrenmede etkileşimin önemini vurgulamıştır. Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Farklı yaklaşımlar, tartışmalar, öğrenmeyi geliştirir ve problem çözme yeteneğini geliştirir. Bu yüzden özellikle oyun

oynamanın çocuğun gelişiminde önemli bir rolü olduğunu vurgulamıştır. O'na göre oyun toplumsaldır. Oyundaki konular, roller çocuğun içinde bulunduğu toplumun öğelerini ifade eder. Oyun tek başına oynandığında bile konular ve parçalar sosyokültürel parçaları ifade etmektedir. Vygotsky ayrıca her bireyin geçmişinin geleceğine karar verdiğini, bireylerin ilerde nasıl bir düşünce yapısına sahip olacağını geçmişten gelen kültürünün belirlediğini savunur. İnsanoğlu çevresini gözleyerek öğrenmeye başlar. Bu yüzden gelişimde taklit ve öğretim önemli yer tutar.

Vygotsky'nin Kuramının Eğitime Yansımaları:

Vygotsky'e göre; aile ve eğitimciler bireyin gelişiminde önemli rol oynar. Vygotsky'nin eğitime yön veren ilkeleri şöyle özetlenebilir:

- Eğitim bir süreçtir ve eğitimci rehberliğinde gelişir
- Öğrenmede bireysel özellikler ve farklılıklar dikkate alınmalıdır
- Sosyal etkileşim bilişsel gelişimi besler
- Düzeyi yukarı çekmek için öğretim gelişimin önünde ilerlemelidir

Günümüz eğitim anlayışına bakıldığında özellikle teknolojik gelişmelerle, daha verimli bir eğitim için yeni öğretim yaklaşımlarının gündeme geldiği görülmektedir. Uyarlanabilir öğrenme, e-öğrenme, b-öğrenme, m-öğrenme, flipped classroom olarak popülerlik kazanan dönüştürülmüş sınıflar gibi örnekler bu yaklaşımların sonucunda ortaya çıkmış örneklerdir. Bu örneklerdeki ortak nokta öğrenmede bireysel özellikler ve farklılıkları dikkate alması ve sosyal etkileşime olanak vermesidir. Yine aynı şekilde eğitimin bir süreç olduğu gerçeğiyle, eğitimcinin rehber rolünde olması gerektiği düşünülmektedir. Kişi kendi öğrenmesinden sorumludur. Yapılan çalışmalar bu ortamlarda sunulan tartışma ortamlarının da öğrenmenin gelişiminde etkili sonuçlar doğurduğunu ve öğrenmeye hız kazandırdığını göstermektedir. Sosyal etkileşim çevrimiçi öğrenme ortamlarının vazgeçilmez unsurudur. Tartışma ortamları sayesinde ortaya atılan fikirlerin öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Bu da Vygotsky'nin farklı bakış açılarının öğrenmeyi ve problem çözme yeteneğini geliştirdiği fikrini destekler.

Yaşam devam ettikçe eğitim ve öğretime dair çalışmaların gelişerek devam edeceği bir gerçektir. Teknoloji yaşamımıza pek çok yenilik getirmiştir. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da bu yeniliklerin olumlu yansımalarını görüyoruz. Her yenilik uzun yıllar alabilen uğraşların, çalışmaların, tartışmaların sonucunda ortaya çıkabiliyor. Yenilikleri uygulayabilmek kadar, onları kabul ettirebilmek de önemli. Bu yazı ile özellikle günümüzde oldukça popüler olan Eğitimde Bireysel Farklılıkların önemine yıllar öncesinden dikkat çekmiş ve yapmış olduğu çalışmalar ile eğitim alanına önemli katkılarda bulunmuş L.S.Vygotsky'yi saygıyla anıyoruz.

Kaynaklar:

Nicolopoulou, Ageliki (1993) Oyun Bilişsel gelişim ve Toplumsal Dünya: Piaget, Vygotsky ve Sonrası. (Çev. Dr. Melike Türkan Bağlı) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37 (2) 137-169.

Piaget, J. (1965). The moral judgment of the child. New York: Free Press. (Originally published in French in 1932).

Saracho, O. (1996) . Preschool Children's Cognitive Styles And Play Behaviors, Child Study Journal, 26, 125-148

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes (M. Cole, V. JohnSteiner, S. Scribner, & E. Souberman, eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press. Vygotsky, L. S. (1986). Thought and language. Cambridge, MA: MIT Press.